

ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจกับการศึกษาในประเทศไทย

The Relationship between Economy and Education in Thailand.

ภาสพงษ์ ภิรมย์คำ^{1*} และ ต่อศักดิ์ แก้วจรรย์วิไล²

Passapong Piromkam^{1*} and Torsak Kaewcharanwilai²

(วันรับบทความ: 2 เมษายน 2565 ปี/วันแก้ไขบทความ: 25 มีนาคม 2567 ปี/วันตอบรับบทความ: 11 กันยายน 2567)

(Received Date: Apr 2nd, 2023, Revised Date: March 25th, 2024, Accepted Date: Sep 11st, 2024)

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาเป็นการพัฒนาทุนมนุษย์และทุนทางสังคม ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ประเทศต้องจัดการศึกษาให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง มีประสิทธิภาพและคุณภาพ เพื่อให้ประชากรส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะและเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจให้ประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นการพัฒนาการศึกษาบนรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ ภายใต้แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดเศรษฐกิจฐานความรู้ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เศรษฐกิจฐานราก และเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ โดยมุ่งไปที่การพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคนให้ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ ได้แก่ การสร้างคนให้คิดเป็น ทำเป็น สร้างสรรค์ ก้าวทันโลก มีคุณธรรม จริยธรรม และรับผิดชอบต่อสังคม การปฏิรูปการศึกษาเพื่อผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพเพียงพอและตรงความต้องการ สามารถรองรับกับองค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการวิจัยพัฒนานวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการของภาคการผลิต และสามารถนำไปสู่การขยายผลทางพาณิชย์อย่างแท้จริง ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้ได้รับการพัฒนาอย่างเพียงพอ เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์ และสถาบันมาตรวิทยา เป็นต้น จัดการทรัพยากรสินทางปัญญาให้ได้รับการปกป้อง นำไปสู่องค์ความรู้เพื่อพัฒนาหรือต่อยอด การสร้างความเข้มแข็งให้ภาคการผลิตและบริการ เพื่อเป็นปัจจัยในการสร้างความเจริญให้กับประเทศไทยของเรา โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจและการศึกษา

คำสำคัญ : เศรษฐกิจ การศึกษา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

¹ สาขาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน Email: Passapong.pir@ku.th

¹ Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University Kamphaeng Sean Campus

² สาขาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน Email: Fedutsk@ku.ac.th

² Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University Kamphaeng Sean Campus

* ผู้ติดต่อหลัก Email: Passapong.pir@ku.th

* Corresponding author Email: Passapong.pir@ku.th

Abstract

Management of education is the development of human capital and social capital. Which is the most important factor in the economic development process. The country must provide education for the people thoroughly. Efficiency and quality so that the majority of the population has knowledge and abilities skilled and responsible citizens so it can solve problems and develop the economy to be successful. Therefore, the development of education on the foundation of economic development under the philosophy of sufficiency economy which includes the concept of knowledge economy creative economy foundation economy and low-carbon economy by focusing on the development of education to improve the quality of people to affect the development of the nation's economy. This includes creating people to think, act, be creative, keep pace with the world, have morals, ethics, and be socially responsible. Education reform to produce manpower of sufficient quality and that meets the needs can support with new knowledge and technology effectively. Promote research and development of innovations that meet the needs of the manufacturing sector and can lead to a real commercial expansion. Adjust the infrastructure of science and technology to be developed sufficiently, such as a science park and the Institute of Metrology, etc. Manage Intellectual property to be protected leading to a body of knowledge to develop or extend strengthening the manufacturing and service sectors to be a factor in creating prosperity for our country based on the relationship between economy and education.

Keyword: economy, education, philosophy of sufficiency economy

บทนำ

เศรษฐกิจกับการศึกษามีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันเป็นเหตุและผลซึ่งกันและกันอย่างแยกไม่ออก และเป็นความสัมพันธ์แบบต่างฝ่ายต่างมีอิทธิพลต่อกัน กล่าวคือการจัดการศึกษาเป็นการพัฒนาทุนมนุษย์ และทุนทางสังคมที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ประเทศต้องจัดการศึกษาให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงมีประสิทธิภาพและคุณภาพเพื่อให้ประชากรส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถมีทักษะ และเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบจึงจะสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจให้ประสบความสำเร็จได้ในทางกลับกันหากเศรษฐกิจของประเทศนั้น ๆ มีความมั่นคงมั่งคั่งก็ย่อมส่งผลให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ และคุณภาพเช่นเดียวกัน

ดังที่ Eric, A. H. (2005) กล่าวว่า การเพิ่มปริมาณการศึกษานั้นเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยได้มีการพิสูจน์ในเชิงสถิติ และวิชาการตลอดมา ดังนั้นรัฐบาลในทุกประเทศจึงให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการศึกษา การศึกษานอกจากจะมีผลโดยตรงต่อตัวผู้เรียนคือ จะทำให้ผู้ที่ได้รับการศึกษามีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นทั้งทางด้านร่างกายจิตใจและรายได้ นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม การศึกษาเป็นการพัฒนามนุษย์ให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าหรือกล่าวในเชิงวิชาการว่าเป็นการสะสมทุนมนุษย์ (Human Capital) ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาและการสะสมทุนทางสังคม (Social Capital) คือ

สร้างความมั่นคงและความเท่าเทียมกันทางด้านสถานะและรายได้ นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างให้ประชากรมีความรู้เรื่องสุขอนามัยและโภชนาการซึ่งผลกระทบดังกล่าวทำให้คุณภาพชีวิตของผู้ที่ได้รับการศึกษาดีขึ้น

สำหรับผลกระทบของการศึกษาต่อขบวนการพัฒนาเศรษฐกิจอธิบายได้ว่าระบบการศึกษาเสมือนหนึ่งโรงงานที่แปลงหรือผลิตแรงงานให้เป็นทรัพยากรที่มีค่า กล่าวอีกนัยคือการเพิ่มประสิทธิภาพของแรงงาน (Labor Productivity) แรงงานเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยการผลิตที่ต้องใช้ร่วมกับทรัพยากรอื่น ๆ เช่น เครื่องมือ เครื่องจักรเทคโนโลยีวัตถุดิบเพื่อที่จะดำเนินการผลิตสินค้าและบริการสนองต่อความต้องการของมนุษย์ การศึกษาจึงนับว่ามีผลโดยตรงต่อการเติบโตของระบบเศรษฐกิจซึ่งวัดด้วยมูลค่าผลผลิตมวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าเศรษฐกิจกับการศึกษามีอิทธิพลต่อกันทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นหากประเทศไทยต้องการพัฒนาการศึกษาของชาติให้คนไทยมีคุณภาพมีความรู้ความสามารถทัดเทียมกับนานาชาติอารยประเทศก็จำเป็นต้องหันมามองการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจควบคู่ไปด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ความหมายของคำที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา (Education) คือ บังคับทำให้เกิดความเจริญงอกงามความเจริญรุ่งเรือง ผู้ที่ได้รับการศึกษาจึงถือว่าเป็นบุคคลที่ได้รับการพัฒนาแล้ว มีความสามารถที่จะนำความรู้ ความสามารถไปสร้างความมั่นคง และความผาสุกในชีวิตของตนเองผู้เกี่ยวข้องรวมถึงสังคมและประเทศชาติได้ (Pongpaiboon, 2013) ทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาองค์กรไปจนถึงการพัฒนาประเทศ การที่จะสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพขึ้นมาในสังคมได้นั้นหนึ่งในปัจจัยสำคัญก็คือ การศึกษา (Education) นั่นเอง การศึกษานอกจากจะทำให้มนุษย์เกิดความรู้และพัฒนาตนได้แล้ว สิ่งนี้ยังสามารถเป็นตัวกำหนดทิศทางของประเทศได้อีกด้วย

ระบบเศรษฐกิจ (Economics) คือ การรวมตัวกันเป็นกลุ่มของหน่วยเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วยบุคคลหรือสถาบันที่ทำหน้าที่เฉพาะอย่างในทางเศรษฐกิจหรือกิจการกระบวนการใด ๆ ก็ตามที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้า การบริการ การจำหน่าย การค้าขาย และสามารถเกิดการบริโภคใช้สอยของประชาชนในสังคมนั้นอยู่ภายใต้กรอบขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมและกฎหมายเดียวกันประกอบไปด้วยปัจจัยสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources) แรงงาน (Labor) ทุน (Capital) และผู้ประกอบการ (Entrepreneur) (Narathip, 1989) โดยทั่วไปนิยมแบ่งระบบเศรษฐกิจออกเป็น 2 ระบบระบบสังคมนิยมและระบบทุนนิยม

ระบบสังคมนิยม คือระบบเศรษฐกิจที่ผูกขาดโดยรัฐ รัฐจะเป็นเจ้าของทรัพยากรต่าง ๆ รวมทั้งปัจจัยในการผลิตทุกอย่างแม้กระทั่งแรงงานเอกชนไม่มีสิทธิแม้แต่จะใช้แรงงานของตนในการเลือกประกอบอาชีพตามความพอใจ รัฐเป็นทั้งเจ้าของและผู้ประกอบการกลไกราคาในการตัดสินใจปัญหาพื้นฐาน ราคาสินค้าและบริการ ค่าตอบแทนปัจจัยการผลิต และการจำหน่ายจ่ายแจกผลผลิตจะถูกกำหนดโดยรัฐบาล นอกจากนี้รัฐยังเป็นผู้กำหนดว่าจะผลิตอะไรโดยไม่คำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภค (Cabral, 2017)

ระบบทุนนิยมคือ ระบบเศรษฐกิจที่จะเปิดโอกาสให้เอกชนมีเสรีภาพในการประกอบธุรกิจต่าง ๆ มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินและปัจจัยในการผลิตจนถึงการจัดการทรัพย์สินของตนอย่างอิสระ เอกชนทุกคนสามารถลงทุนแข่งขันกันได้ในทางเศรษฐกิจได้อย่างเต็มที่ รัฐบาลจะไม่เข้ามาแข่งขันกับเอกชนแต่จะคอยให้ความคุ้มครอง

และช่วยเหลือตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ ระบบนี้เกิดขึ้นตามแนวความคิดที่ว่าการแข่งขันกันจะทำให้เกิดคุณภาพในการผลิตโดยให้ตลาดหรือผู้บริโภคเป็นผู้ตัดสินใจ

จีดีพี (Gross Domestic Product: GDP) คือ มูลค่าตลาดของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ผลิตในประเทศในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ (สากลนิยมใช้ คือ ช่วงเวลา 1 ปี) และสามารถใช้เป็นตัวบ่งชี้ถึงมาตรฐานการครองชีพของประชากรในประเทศนั้น การวัดผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (The Civil Aviation Authority of Thailand, 2022)

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคือ ปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 พระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยการยึดหลักทางสายกลาง และความไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนการใช้ความรู้ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และมีคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ และการกระทำ (Chaipattana Foundation, 2018)

เศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน

สถาบันไอเอ็มดี (International Institute for Management Development) ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ได้สรุปผลความสามารถทางการแข่งขันของประเทศต่าง ๆ (World Competitiveness) ในปี 2564 โดยสำรวจจาก 64 ประเทศ ซึ่งประเทศไทยนั้นภาพรวมความสามารถทางการแข่งขัน (Overall Competitiveness) ถูกปรับอันดับดีขึ้น โดยปรับอันดับจากปี 2562 ซึ่งอยู่อันดับที่ 30 และปี 2563 ซึ่งอยู่อันดับที่ 29 ขึ้นมาอยู่ที่อันดับที่ 28 อันดับความสามารถทางการแข่งขันนี้จะพิจารณาจาก 4 ด้านใหญ่ ๆ คือ ด้านที่ 1 ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Performance) ด้านที่ 2 ประสิทธิภาพของภาครัฐ (Government Efficiency) ด้านที่ 3 ประสิทธิภาพทางธุรกิจ (Business Efficiency) และด้านที่ 4 ประสิทธิภาพของโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)

Thailand Business Management Association (2022) ระบุว่า อันดับที่ดีขึ้นของประเทศไทยในปีนี้เป็นผลมาจากพัฒนาการในหลายด้าน เช่น ตลาดแรงงานที่พบว่าพนักงานมีโอกาสดำเนินการฝึกอบรมจากองค์กรเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันประเทศไทยยังมีการขาดดุลงบประมาณในระดับที่ต่ำกว่า 5% และมีการจดทะเบียนธุรกิจที่ทำได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ประเทศไทยยังแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ที่ปรับตัวดีขึ้น มีการลงทุนเพิ่มขึ้นในด้านการศึกษาจากเพื่อยกระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษามีผลงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ตีพิมพ์เพิ่มมากขึ้น และมีความร่วมมือด้านการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาเป็นที่น่าพอใจมากขึ้นด้วย หากประเทศไทยต้องการขยับลำดับของตัวเองให้ดีขึ้นภาครัฐและภาคเอกชนไทยจะต้องเร่งความเร็วในการทำ Digital Transformation เช่นเดียวกับการยกระดับฝีมือและทักษะของแรงงาน ความสามารถการแข่งขันของประเทศจึงจะปรับตัวดีขึ้น

การศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน

หากหันมามองถึงสภาพปัจจุบันของการศึกษาไทยบ้าง พบว่าการจัดการศึกษาในประเทศไทยมีวิวัฒนาการมาโดยลำดับ โดยมีรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดรองรับ มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเป็นกรอบกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา มีแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติเป็นเสมือนแผนที่ในการดำเนินงาน มีหลักสูตรการศึกษาที่พัฒนาและเปลี่ยนแปลงมาหลายฉบับทั้งนี้เพราะสาเหตุคือ ความต้องการในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับการศึกษาไทยแม้ว่าจะได้มีการประกาศกฎหมายการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว และผู้รับผิดชอบแต่ละองค์กร หน่วยงาน รวมทั้งได้มีการดำเนินงานมาระยะหนึ่งแล้วก็ตามด้วยกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครอง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสาร ตลอดจนการเคลื่อนย้ายของประชากรที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว และไร้ขีดจำกัดได้มีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อการศึกษา จึงพบว่า ประเทศไทยยังคงประสบกับปัญหาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคน และความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติอย่างต่อเนื่อง (Office of the Secretariat of the Council of Education, 2020)

Thewathida (2019) ได้นำเสนอข้อมูลที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความก้าวหน้าจุดอ่อนและประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาของไทยโดยภาพรวมพบว่า แนวโน้มการเข้าถึงการศึกษาดีขึ้น สัดส่วนของเด็กที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาปฐมวัยอยู่ในระดับที่ต่ำมาก นักเรียนอยู่ในระบบการศึกษายาวขึ้น สะท้อนจากอัตราการเข้าเรียนในระดับมัธยมปลาย และปวช. เป็นผลมาจากมาตรการสนับสนุนของภาครัฐ เช่น โครงการเรียนฟรี 15 ปี กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) แต่ความเหลื่อมล้ำมีผลต่อการศึกษานักเรียนที่มีสถานะได้เปรียบทางเศรษฐกิจและสังคมมีผลการทดสอบในทุกวิชาดีกว่านักเรียนที่เสียเปรียบ และในอนาคตความรู้จะมีอายุสั้นลงเปลี่ยนไวไม่แน่นอนการจัดการศึกษาจึงต้องสร้างทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้เรียนมีทั้งความรู้พื้นฐาน (knowledge) ทักษะคิด (attitude) และทักษะ (skill) ในด้านความคิดสร้างสรรค์ ความคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะสื่อสารและทำงานเป็นทีมจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้ากับโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว

การศึกษาช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างถาวรเกิดปัญญาในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทุกประเทศทั่วโลกจึงให้ความสำคัญกับพลเมืองของตนในการให้ได้รับการศึกษาทัดเทียมกันโดยเฉพาะประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพล อดุลยเดชมหาพรต บรมนาถบพิตร ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2540 ความว่า “การที่บุคคลจะพัฒนาได้ก็ด้วยปัจจัยประการเดียวคือ การศึกษานั้นแบ่งเป็นสองส่วนคือ การศึกษาด้านวิชาการส่วนหนึ่งกับการอบรมบ่มนิสัยให้เป็นผู้มีจิตใจใฝ่ดีใฝ่เจริญ มีปรกติละอายชั่วกลัวบาปส่วนหนึ่ง การพัฒนาบุคคลจะต้องพัฒนาให้ครบถ้วนทั้งสองส่วนเพื่อให้บุคคลได้มีความรู้ไว้ใช้ประกอบการและมีความดีไว้เกื้อหนุนการประพฤติปฏิบัติทุกอย่างให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ควรและอำนวยผลเป็นประโยชน์ที่พึงประสงค์” การศึกษาจึงเป็นหนึ่งในรากฐานสำคัญเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจโดยรวมให้ดีขึ้น

แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจกับการศึกษาในประเทศไทย

การศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ หากต้องการให้ประเทศพัฒนาทางเศรษฐกิจยกระดับไปเป็นประเทศที่ร่ำรวยประชากรอยู่ดีกินดีก็จำเป็นต้องให้ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศได้รับการศึกษาเสียก่อนที่ผ่านมาประเทศไทยเองก็ทุ่มเทพยายามเป็นจำนวนมากให้กับการศึกษาดังจะเห็นได้ว่ากระทรวงศึกษานั้นเป็นกระทรวงที่ใช้งบประมาณสูงสุดเป็นกระทรวงต้นๆมาโดยตลอดหรือคิดเป็นกว่าร้อยละ 19.2 ของงบประมาณทั้งหมดและคิดเป็นประมาณร้อยละ 4 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Electronic government financial management system, 2023) หากศึกษาแนวนโยบายภาครัฐของไทยพบว่ามีความพยายามของผู้นำประเทศหลายยุคหลายสมัยในเรื่องของการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและด้านการศึกษา ดังปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหลายฉบับที่ผ่านมา ซึ่งในปัจจุบันเป็นฉบับที่ 12 ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา โดยมองภาพอนาคตที่มีผลต่อการศึกษาหลายประการได้แก่ ทิศทางของโลกคืออะไร (Global Trend Free Flow) ขีดความสามารถในการแข่งขัน การเปลี่ยนแปลงประชากร การมีงานทำ ตลาดแรงงาน การกระจายอำนาจ คุณภาพบัณฑิตในอนาคต และการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

รัฐมีการกำหนดนโยบายการศึกษาโดยการเชื่อมโยงกับการศึกษาระดับอื่น ๆ เน้นที่คุณภาพและมาตรฐานการพัฒนาขีดความสามารถในระบบวิจัยและนวัตกรรม การจัดกลุ่มอุดมศึกษาโดยการบริหารเชิงกลยุทธ์ การจัดโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ การพัฒนาแบบบูรณาการ การแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ระบบการเงินการคลังเพื่อการศึกษา ภายใต้วิสัยทัศน์ ปี 2570 ที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เริ่มจากการเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัยโดยมุ่งเน้นการพัฒนาด้านในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพสูงภายใต้เงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญได้แก่ การเปลี่ยนแปลงไปสู่โครงสร้างประชากรสังคมสูงวัยสมบูรณ์เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 อย่างไรก็ตามผลการปฏิบัติตามแผนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรทั้งมิติทางด้านเศรษฐกิจและมิติด้านทรัพยากรมนุษย์ กล่าวคือ เศรษฐกิจขยายตัวต่ำสุดในรอบ 22 ปี เศรษฐกิจไทยในภาพรวมปี 2563 หดตัวลงร้อยละ 6.1 จากที่ขยายตัวร้อยละ 4.2 และ 2.1 ในปี 2561 และปี 2562 ตามลำดับอันมีสาเหตุเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 แต่เศรษฐกิจไทยโดยรวมมีเสถียรภาพที่ดีเมื่อเทียบกับประเทศที่มีระดับการพัฒนาในระดับใกล้เคียงกัน ภาคการเงินของไทยมีประสิทธิภาพดีขึ้น โครงสร้างของภาคการผลิตที่เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญของเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันยังไม่ใช้กลุ่มที่มีมูลค่าเพิ่มสูงเศรษฐกิจไทยต้องพึ่งพาอุปสงค์ต่างประเทศในสัดส่วนที่สูง ประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวของปัจจัยทุนอยู่ในระดับต่ำ ผลผลิตภาพการผลิตรวม (Total Factor Productivity: TFP) ของไทยเติบโตช้า ความร่วมมือด้านการค้าและการลงทุนในอาเซียนเพิ่มขึ้นขณะที่การบริหารจัดการ ณ จุดข้ามพรมแดนมีข้อจำกัดในการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสภาวะการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการที่ไม่เท่าเทียมกัน ส่วนมิติด้านทรัพยากรมนุษย์พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทยในภาพรวมมีแนวโน้มที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจากการพิจารณาจากดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาดังกล่าวเป็นผลมาจากการยกระดับสุขภาวะ การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาและระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามมิติด้านคุณภาพทุนมนุษย์ยังคงเป็นช่องว่างของ

ปัญหาในการพัฒนาของไทยมาโดยตลอดโดยเฉพาะปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการขาดแคลนทักษะแรงงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและทิศทางการพัฒนาประเทศ (Ministry of Science and Technology, 2019)

สำหรับในประเทศไทยนั้นควรที่จะพัฒนาการศึกษาควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจเมื่อเป็นเช่นนั้นนักเศรษฐศาสตร์ นักการศึกษาหลายท่านจึงได้ออกมาให้ข้อคิดและข้อเสนอแนะรวมทั้งทางออกในการแก้ปัญหาให้กับประเทศเพื่อให้ประเทศไทยก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองอย่างเช่น นานาประเทศอื่น ๆ สิ่งทีประเทศเหล่านี้ทำคือ การปฏิรูประบบการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาคนให้มีความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ตลอดชีวิต สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพ และพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าดังที่เราจะพบว่าประเทศที่พัฒนาเหล่านั้นจะมีประชากรที่ได้รับการศึกษาในอัตราที่สูงกว่าประเทศที่ยังด้อยการพัฒนา

การจัดการศึกษาให้สอดคล้องต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยปัจจุบัน

ปัจจุบันทั่วโลกให้ความสนใจในเรื่องการศึกษามากขึ้นในฐานะที่เป็นปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจ นอกจากนี้ความคิดในเรื่องการพัฒนาคน (Human factors) เพื่อให้ส่งผลในการพัฒนาทางเศรษฐกิจยังได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางมากขึ้นยิ่งกว่าในสมัยใด ๆ ที่ผ่านมา

สำหรับประเทศไทยการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและการศึกษาโดยใช้แนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ก็เท่ากับว่าได้ช่วยตั้งคำถามว่าการศึกษาแบบใดที่สามารถพึ่งตนเองได้คำตอบที่เหมือนกันและเป็นแนวทางเดียวกันคือ การคำนึงถึงพื้นฐานทางจริยธรรมเพื่อเป็นพื้นฐานในการมีความรู้ที่ถูกต้องและการยกระดับความรู้ให้เข้าถึงความรู้อย่างแท้จริงที่ไม่เปลี่ยนแปลงได้ หน้าที่ของการจัดการศึกษาและหน้าที่ของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคือ ทำหน้าที่ลดส่วนเกินที่พอกพูนจากความไม่รู้และความต้องการเกินพอดีให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมเช่น สิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในโลกใบเดียวกันนี้ไม่ว่าจะเป็นนายทุนหรือชนชั้นแรงงานทั้งที่มีความรู้สูงและความรู้ต่ำก็ต้องประสบชะตาเดียวกันคือ ความทุกข์ยากและความขัดแย้ง ความทุกข์และความขัดแย้งก็จะทับถมลงบนสิ่งมีชีวิตทั้งหลายซึ่งความรู้แบบทุนนิยมประชาธิปไตยหรือสังคมนิยมก็ไม่อาจแก้ไขปัญหาได้หากเราไม่รู้ต้นตอของปัญหา การแก้ไขก็คือใช้การศึกษาพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้ชีวิตแบบพอเพียงเคารพในหีบบุญคุณของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม การช่วยเหลือกันเพราะเป็นหน้าที่ตามธรรมชาติทั้งหมดนี้คือ จุดหมายของการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ควรส่งเสริมให้ครูอาจารย์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ศิษย์ ครูจะปฏิบัติตนเองและสอนนักเรียนไปพร้อมกันในเรื่องของการอยู่อย่างพอเพียง รู้จักเลือกรับและต่อ ยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่หมั่นศึกษาเพิ่มพูนความรู้ทีละขั้นตอนไม่ก้าวกระโดดรู้จักพิจารณาและรู้จักแก้ไขปัญหาอย่างรอบคอบและมีเหตุผลประเมินความรู้และสถานการณ์อยู่ตลอดเวลาเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสภาพและผลจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ได้เพราะครูเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ความคิดและปลูกฝังสิ่งต่าง ๆ ให้แก่ศิษย์ (Phibunsarawut, 2007)

การทำให้นักเรียนรู้จักความพอเพียงด้วยการปลูกฝังอบรมบ่มเพาะจนเป็นนิสัยให้เป็นคนที่มีความสมดุลทางเศรษฐกิจสังคมสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมโดยสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้า

เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อสอนให้รู้จักการใช้ชีวิตได้อย่างพอเพียงเห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อมเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีและค่านิยมของความเป็นไทยท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รู้ว่าตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งในสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของโลก การกระทำของตนย่อมส่งผลและเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมในโลกที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ ครูจะต้องรู้จักบูรณาการเนื้อหาสาระในการเรียนการสอนให้นักเรียนเห็นถึงความเชื่อมโยงในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมสังคมและเศรษฐกิจ ต้องใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นปัจจัยในการจัดการเรียนรู้ เริ่มต้นและปลูกฝังโดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาเช่น การส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมการกำจัดขยะการสำรวจและอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชน ฯลฯ เป็นต้น ตัวอย่างแนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถดำเนินการได้ดังนี้ การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้ให้มีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ทั้งสถานที่และตัวครูเพื่อให้นักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุข มุ่งเน้นการเรียนการสอนตามธรรมชาติให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางและปลูกฝังเรื่องความสะอาดความมีวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ความรักสามัคคีรวมทั้งการจัดให้โรงเรียนมีความสะอาดร่มรื่นสวยงามปลอดภัยมีต้นไม้ แหล่งน้ำบ่อน้ำ ไร่นา ไร่ ฝักรวมเป็นต้น

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อันได้แก่ การจัดท่าหลักสูตรสถานศึกษาที่ยึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้สอดคล้องได้แก่ ความพอประมาณความมีเหตุผลความมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวและค่านิยมในการมีความรู้คู่คุณธรรม จากที่กล่าวมาแนวทางในการพัฒนาการศึกษาบนรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจภายใต้แนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยมุ่งไปที่การพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคนให้ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ ได้แก่ การสร้างคนให้คิดเป็นทำเป็นสร้างสรรค์ก้าวทันโลกมีคุณธรรมจริยธรรมและรับผิดชอบต่อสังคม การปฏิรูปการศึกษาเพื่อผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพเพียงพอและตรงตามความต้องการ สามารถรองรับกับองค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งเสริมการวิจัยพัฒนานวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการของภาคการผลิตและสามารถนำไปสู่การขยายผลทางพาณิชย์อย่างแท้จริงปรับโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้ได้รับการพัฒนาอย่างเพียงพอ อาทิเช่น อุทยานวิทยาศาสตร์และสถาบันมาตรวิทยา เป็นต้น จัดการทรัพยากรสิ่งทาบัญญาให้ได้รับการปกป้องนำไปสู่องค์ความรู้เพื่อพัฒนาหรือต่อยอดการสร้างการแข่งขันให้ภาคการผลิตและการบริการเพื่อเป็นปัจจัยในการสร้างความเจริญให้กับประเทศไทยของเรา

ความหวังในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจและการศึกษาของประเทศไทยเดินมาถูกทางแล้วดังได้กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด มาถึงตรงนี้ก็คงจะต้องพูดว่าประเทศไทยจะพัฒนาสู่ประเทศที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ประชาชนมีการศึกษาสูงได้นั้น ความสำเร็จทั้งหลายจะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องได้รับความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่ายทั้งภาครัฐเอกชนรวมทั้งประชาชนของประเทศไทยว่าแต่ละภาคส่วนจะมีความรับผิดชอบในหน้าที่บทบาทของแต่ละคนในด้านการดำรงชีวิตอยู่ในหลักแห่งคุณธรรมจริยธรรมมีความเสียสละมีจิตสาธารณะ ฯลฯ ใช่เพียงแต่จะร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างไรเหตุผล หรือต่อว่าตาต่อทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติโดยปราศจากการมองอย่างยุติธรรมให้ข้อเสนอแนะที่เลื่อนลอยนำไปสู่การปฏิบัติไม่ได้มองทุกอย่างเป็นภาพลบทั้งหมดการแก้ปัญหาในภาพรวมของประเทศก็คงเป็นไปได้ยาก

เอกสารอ้างอิง

- Chaipattana Foundation. (2018). *Sufficiency Economy*.
<https://www.chaipat.or.th%2Fpublication%2Fpublish-document%2Fsufficiencyeconomy>.
- Community Organization Development Institute. (2020). *Foundation economy*.
<https://web.codi.or.th>.
- Civil Aviation Authority of Thailand. (2022) *Gross Domestic Product (GDP)*.
<https://aviation-io.caat.or.th/aviation-industry-roles/gdp>
- Cabral, L. M. (2017). *Introduction to industrial organization*. MIT press.
- Eric, A. H. (2005). *Why Quality Matters in Education Finance and Development*.
https://www.researchgate.net/publication/326068382_Factors_Determining_the_Quality_of_University_Education_Students'_Views
- Ministry of Science and Technology. (2019). Green economy. Pathum Thani: *National Science and Technology Development Agency Ministry of Science and Technology*.
<https://www.nesdc.go.th/download/plan12/>
- Narathip, C. (1989). *Thai economic system and agricultural economy*.
<https://ms.udru.ac.th/asst.prof.benchamat/4knowledgesources/createdthaibooks/farmmanagement/chapter1.pdf>
- Office of the Secretariat of the Council of Education. (2020). *State of Education in Thailand 2018/2019 Education reform in the digital age*. Bangkok: Printmaking Co., Ltd.
- Pibulsarawat, P. (2007). Driving Sufficiency Economy. *The Crown Property Bureau*.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/cmrrresearch/article/view/245497>
- Phonpiroon, P. (2013). Creative Economy and Thailand Development. *Journal of Economics Review Institute of Development Studies*, 7(1), 1-70.
- Electronic government financial management system (2023). *budget disbursement Classified by economy and ministry*.
<https://dataservices.mof.go.th/menu4?id=3>
- Thailand Business Management Association. (2022). *Results of the country's competitiveness ranking*.
<https://www.tma.or.th/event-details/thailand-management-day-2022-2>
- Thewathida, K. (2019). *Project to develop tools and collect data on progress in the development of children, youth and new generations of workers at the provincial level according to the Sustainable Development Goals in education*.
<https://research.eef.or.th/5%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B9%8C%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A8%E0%B8%B6%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%B2%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2%E0%B8%97%E0%B8%B5/>